

Յ Ա Ն Ա Կ Յ Ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ե Ր

Sacra Congregazione
„Pro Ecclesia Orientali“.

Roma, 24 Gennaio 1931.

Rev. mo Padre!

Questo S. Dicastero ha appreso con vivo rammarico la notizia della morte di Mons. Govrik, Arcivescovo Titolare di Nisibi ed Abate Generale di codesta Congregazione Mechitarista, comunicata con telegramma in date 21 corrente mese.

Mentre esprimo alla P. V. Rev.ma le sincere condoglianze di questo S. Dicastero, alle quali unisco anche le mie personali, faccio voti che la Comunità Mechitarista di Vienna possa presto avere il suo nuovo Superiore, il quale con pari zelo e virtù continui a guidarne le sorti, infondendole novella vita a sempre maggior gloria di Dio e della Chiesa Cattolica.

Mi è gradito intanto confermarmi con sensi di distinta stima

di V. P. Rev.ma
aff.mo nel Signore
L. Card. Sincero.

Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարան
Տանն Կիլիկիոյ :

Թ. 14/31: Պէյրուք, 24 Յունուար 1931 :

Տրամուծեամբ կարգացինք Ձեր հեռագիրը, որով կը գուժէիք մահը Ձեր Արևուր Աբրահամ, Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Գովրիկեանի: — Այս առթիւ կը յայտնենք Ձեզի Մեր անկեղծ ցաւակցութիւնները, եւ կը մաղթենք Հանգուցեալին յաւիտեական երջանկութիւն, եւ Ձեզի երկնային մխիթարութիւն:

Կ. Պատրիարքական փոխանորդ
† Աւետիս Արք. Արքիպարեան:

Փարսուզար Խաչիկ Վ. Աթախանյան:

Venezia, 22 Jan. 1931.

Uniti fraterna preghiera imploriamo anima venerato presule eterna felicità Congregazione addolorata conforto divina assistenza.

Aucher.

Nice, 22 Jan. 1931.

Profondes condoléances, sympathie chaleureuse.

Saroukhan.

22 Յունուար 1931:

Խորալիշտ ցաւով այս առաւօտ իմացայ Հ. Ներսէսէն, թէ Գերապատիւ Աբրահայրը վախճաներ է:

Հակառակ որ վաղուց անոր արեւը մօտ էր իր մայրամուտին, ես կ'ըսեմ թէ պէտք էր որ նա ապրէր դեռ եւ իւր հովանաւորութիւնը չպակսէր Միաբանութեանդ վրայէն: Կարեւոր դէմք մը եւ մեծ հայ մ'է որ կ'անհետանայ Հայ ազգին ծոցէն:

Տնֆ. Վ. Թորգոմեան
(Ազգ. Վարչութեան Անդամ):

Wien, 23. Jänner 1931.

Gestatten Sie, daß ich zu dem Hinscheiden Ihres von mir hochverehrten Herrn Generalabtes im Namen der Redaktion der „Reichspost“ und in meinem eigenen den Ausdruck aufrichtigen Beileides unterbreite. Wir trauern mit der hochwürdigen Kongregation an der Bahre dieses Edlen, der so viel Großes für die Sache der katholischen Armenier geschaffen und dessen Wirken auch in Wien viel Gutes hervorgebracht hat. Dankbar wird auch das katholische Wien das Andenken an Erzbischof Dr. Govrik in Ehren halten.

Dr. Funder
Chefredakteur der „Reichspost“.

Linz, 23. Jänner 1931.

Zum Ableben des hochverehrten Erzbischof Govrik entbiete ich innigstes Beileid und besonderes Gebetgedenken.

† Bischof Gfoellner.

Der Unterrichtsminister.

Wien, 23. Jänner 1931.

Aus Anlaß der tiefen Trauer der Kongregation über das Ableben Ihres hochbetagten Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. Gregor Govrik, der es in höchst verdienstlichem Wirken verstanden hat, die ruhmreiche Tradition der in Wien so geachteten Mechitharisten auch unter den neuen Verhältnissen unserer Zeit aufrecht zu erhalten, bitte ich die hochwürdige Kongregation, meiner wärmsten Anteilnahme an Ihrer Trauer versichert zu sein.

Dr. Czermak,
(Կրթական նախարար):

Wien, am 23. Jänner 1931.

Anlässlich des Ablebens des um Ihre Kongregation so hochverdienten Generalabtes und Erzbischofs Dr. Govrik, bitte ich die hochwürdige Kongregation, den Ausdruck meines wärmsten Beileids entgegennehmen zu wollen.

Dr. Scapinelli,
Կրթական նախարարութեան
խորհրդական:

Wien, am 23. Jänner 1931.

Aus Anlaß des schweren Verlustes, den die hochwürdige Kongregation durch das Ableben Ihres hochverdienten und auch dem katholischen Volke Wiens so vertrauten Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. Gregor Govrik, erlitten hat, bitte ich die hochwürdige Kongregation, den Ausdruck meiner herzlichsten Anteilnahme entgegenzunehmen.

Dr. E. Loebenstein.
(Կրօնից նախարարութեան
բաժնի վարիչ):

Der Generalsekretär
für die Auswärtigen Angelegenheiten.

Wien, am 24. Jänner 1931.

Mit aufrichtigem, tiefem Bedauern habe ich die Nachricht von dem Ableben seiner

erzbischöflichen Gnaden, des hochwürdigsten Herrn Dr. P. Gregor v. Govrik, Ihres hochverdienten Generalabtes, erhalten, für den ich als Priester und als Mensch stets die größte Wertschätzung hegte.

Ich bitte die ehrwürdige Wiener Mechitharisten-Kongregation, aus diesem schmerzlichen Anlasse die Versicherung meiner innigsten Anteilnahme entgegennehmen zu wollen.

Franz Peter
(Արտաքին Գործոց նախարարութեան
Ընդհ. Բարտուղար):

Der Bundesminister
für Handel und Verkehr.

Wien, am 24. Jänner 1931.

Aus Anlaß des schweren Verlustes, der die Kongregation durch das Hinscheiden Ihres in Gott ruhenden, höchwürdigen Generalabtes und Erzbischofs von Nisibis, Dr. Gregor v. Govrik, betroffen hat, bitte ich Sie, mein aufrichtiges Beileid und die Versicherung meiner wärmsten Anteilnahme entgegenzunehmen.

Heinl
(Առևտրական նախարար):

Wien, am 24. Jänner 1931.

Im Namen der Redemptoristen-Ordensprovinz... bitte ich Sie, die Versicherung unserer herzlichsten Teilnahme an dem Verluste entgegennehmen zu wollen, den Ihre Kongregation durch den Heimgang Sr. erzb. Gnaden, des hochwürdigsten Herrn Generalabtes v. Govrik, erlitten hat... Ihrer Kongregation aber wünschen wir, daß Gott der Herr Sie dadurch trösten möge, daß er dem teuren Heimgegangenen einen recht würdigen und erleuchteten Nachfolger erwecken möge.

P. Heinrich Kirsell
Provinzial der Redemptoristen.

Wien, am 24. Jänner 1931.

Erlauben Sie mir, die innigste Teilnahme auszusprechen zum Tode des so ehrwürdigen Bischofes Govrik, der den Lohn seines Opferlebens schon empfangen haben wird.

Universitätsprofessor
P. Hohenlohe O. S. B.

Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարան
Տանն Կիլիկիոյ :

Հոռվմ, 25 Յունուար 1931 :

Երէկ Osservatore Romanoի մէջ կարգադրեցի զոյժը մահուան Արհի. Արքայոց Գովրիկեան Արք.ի, որ արդէն կը սպասուէր իր առողջական ծանր վիճակը սկսելէն ի վեր :

Ուխտը կը գտնուի այսպէս յաջորդ մը ընտրելու հարկին առջեւ, որուն համար կու գամ ամէն յաջողութիւն մաղթելու՝ ինչպէս իմ Աստուծոյն որ շատով բանայ զունիւր Արքայութեան Անոր, որ դրեց բարեպաշտօրէն «Բանալի Արքայութեան», որպէս զի նա ինքն բարեխօս ըլլայ համօրէն Միաբանիցի եւ Միաբանութեանը բարօրութեան համար :

† Յովհ. Արք. Նազիեան :

Pontificio Collegio
Leoniano Armeno

Հոռվմ, 25 Յունուար 1931 :

... Միաբանութիւնը եւ բարեկամք կ'որրան յանձին Գովրիկեան Արքայոց օրինակելի կրօնաւորը, ի գործս բարութեան վաստակեալ հայրը, անյիշաչար եկեղեցականը, աստուածարեալ Արքեպիսկոպոսը, արդիւնաւիայ Արքայոցը. անոր «Բանալի Արքայութեան» աղօթագիրքը, որ այնքան ծաւալ գտած է մեր Ժողովրդեան մէջ, առհաւատչեայ մըն է հանգուցելոյն աստուածսիրութեան եւ հոգւոյն զեղեցկութեան :

Քահանայապետական Լեւոնեան Հայ Դպրոցս իւր մեծաւորներով եւ սաներով կը փութայ ներկայիս պանծալի Միաբանութեանը իւր ցաւակցութիւնը յայանելու՝ մաղթանօք նորով ընտրութեան, որով սքոյքօղը վերանայ եւ ցնծութեան «Զարթիքը» հնչուի :

Սարգիս Վ. Տէր Արքաիսկեան
Մեծաւոր :

Wien, am 25. Jänner 1931.

Aus Anlaß des schweren Verlustes, welchen die Wiener Mechitharistenkongregation durch das Hinscheiden des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. P. Gregor v. Govrik erlitten hat, bittet das Militärvikariat, das innigste Beileid entgegen zu nehmen.

Karl Koci
Prälat, Militärprovikar
(Բանալի փոխ-թեմական) .

Wien, am 25. Jänner 1931.

Nehmen Sie, bitte, den Ausdruck meines tiefgefühlten Beileides und meine innigste Teilnahme zu dem so schweren und schmerzlichen Verlust entgegen, den die Wiener Mechitharisten-Kongregation durch das Hinscheiden ihres allseits verehrten und hochgeschätzten Generalabtes Dr. v. Govrik erlitten hat.

Prof. Dr. Adalbert Fuchs.

Velencei Mekitharista Rend
Budapesti Rendháza.

Budapest, le 25 Janvier 1931.

Nous soussignés, membres de la Colonie arménienne-catholique en Hongrie, regrettons infiniment la grande perte de la Congrégation des R. Pères Mechitharistes de Vienne dans la personne de l'Abbé Général de l'Archevêque Monseigneur Grégoire de Govrik qui était en même temps le fils très distingué de notre colonie.

Dr. Tiroyan P. Hagop.
Dr. Simay Gyula
Dr. Agoston Giza.
Dr. Felix Avédik.
Baruir Tiroyan.

Պատրիարքարան Հայոց
Կոստանդնուպոլիս
Համար 1453 :

Կ. Պոլիս, 26 Յունուար 1931 :

Պատուարժան Միաբանութեանը Արքայոց Տ. Գրիգոր Արքեպ. Գովրիկեանի վախճանման գոյժը մեծ վիշտ պատճառեց մեզի, վասն զի անոր կորուստը՝ իբրեւ բազմադրելի եւ բազմերախա եկեղեցականի, յոյժ դառն է ու անփոխարինելի, ուստի կը փութանք մեր սրտագին ցաւակցութիւնը յայտնել Ձեր Գեր. Եղբայրութեան եւ բոլոր Միաբանական Ս. Ուխտից :

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ
Մեսրոպ Արքեպիսկոպոս :

Der Vizekanzler und Bundesminister für die Auswärtigen Angelegenheiten.

Wien, am 26. Jänner 1931.

Anläßlich des schweren Verlustes, den die Wiener Mechitharisten-Kongregation durch das Hinscheiden des hochwürdigsten Herrn Generalabtes P. Gregor von Govrik,

Erzbischof von Nisibis, erlitten hat, bitte ich, meiner aufrichtigsten Anteilnahme versichert zu sein.

Schober

(Փոխ-վարչապետ եւ Արտաքին
Գործոց նախարար) :

Der Bundesminister
für soziale Verwaltung.

Wien, am 26. Jänner 1931.

Anläßlich des überaus schweren Verlustes, den die gesamte katholische Kirche, insbesondere aber die Kongregation der Mechitharisten, durch das Ableben des hochverehrten Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. P. Govrik, erlitten hat, bitte ich, von meiner tiefsten und innigsten Anteilnahme überzeugt zu sein.

Resch

(Պնամատարական նախարար) :

Der Landeshauptmann
von Niederösterreich.

Wien, am 26. Jänner 1931.

Anläßlich des schweren Verlustes, welchen die Wiener Mechitharisten-Kongregation durch das Hinscheiden ihres nunmehr in Gott ruhenden, edlen und hochverdienten Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Dr. P. Gregor Govrik, Erzbischofs von Nisibis, erlitten hat, bitte ich, den Ausdruck des wärmsten und aufrichtigsten Beileids entgegenzunehmen.

Buresch

(Ստորին Աւստրիոյ նահանգապետ) .

Wien, am 26. Jänner 1931.

Aus Anlaß des schweren Verlustes, welchen die Wiener Mechitharisten-Kongregation durch das Ableben Ihres Generalabtes, des hochwürdigsten Herr Dr. P. Gregor v. Govrik, Erzbischofs von Nisibis, erlitten hat, beehre ich mich, im Namen der Polizeidirektion den Ausdruck aufrichtiger Anteilnahme zu übermitteln.

Brandl,

Vizepräsident

(Ոստիկանութեան Փոխ-նախագահ) .

Wien, am 26. Jänner 1931.

Ich bitte, mein aufrichtigstes Beileid zu dem Hinscheiden des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. v. Govrik empfangen zu wollen. Ich habe vor Jahren mit dem hohen Verstorbenen öfters beisammen sein dürfen, und habe ihn da über alles schätzen und verehren gelernt. Gott der Herr wird im Himmel sein Lohn und seine Krone sein.

Msgr. J. Fried

(Նախագահ կաթողիկէ Ժողովրդական Միութեան) .

Wien, am 26. Jänner 1931.

Aus Anlaß des Ablebens Ihres Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Dr. P. Gregor v. Govrik, Erzbischofs von Nisibis, erlauben wir uns, auf diesem Wege unser tiefgefühltes Beileid zum Ausdruck zu bringen.

Credit-Anstalt:

In Vollmacht:

Spitzer.

Wien, am 26. Jänner 1931.

Zu dem unersetzlichen Verluste... erlaube ich mir, im Namen des Polizeikommissariates Neubau und im eigenen Namen das tiefempfundene Beileid zum Ausdruck zu bringen...

Eugen Pausa

(Թաղային ոստիկանութեան վարիչ) .

Novisad, 26. Jänner 1931.

Innigstes Beileid meiner Familie Eurer Kongregation.

Dr. Postic.

Gheorgheni, 1931 jan. 27-én.

... sietek mély gyászuk iránti részvétünknek legőszintébb kifejezést adni.

Az isteni kegyelemnek nyilvánvaló jele, hogy ily szép életkort ajándékozott a szelid-lelkű és szent életű derék Főpapnak, ki mindenkor békés törekvéseket ápoló áldásos munkásságával, a nagyra hívatott Mechitharista Congregáció gazdaságos érdekeit szolgálta és segítette elé!

Elköltözése alkalmából nyilvánított kegyeletes érzésünk annál mélyebb, minél erősebb a kötelék, mely a Boldogult Érsek Úr magas személyisége által, minket magyar örményeket a Rendházzal egybekapcsolt!

Vákár József,

örm. kath. plébános.

Bukarest, 27. Jänner 1931.

Trauerer, bete.

Sahak Kogian.

Jerusalem, 27 Jan. 1931.

Douloureusement ému mort Votre Supérieur venerable Archevêque Govrikian présente nos condoléances et sympathie.

† Locum Tenens Evêque Mesrop.

Der Bundeskanzler.

Wien, am 27. Jänner 1931.

Anläßlich des überaus schweren Verlustes, den die Kongregation durch das Ableben des hochwürdigsten Generalabtes Erzbischof Dr. P. Gregor v. Govrik erlitten hat, bitte ich, den Ausdruck meines herzlichsten und aufrichtigsten Beileids entgegennehmen zu wollen.

Ender

(Վարչապետ Աւարիոյ) .

Bundeskanzleramt.

Wien, am 27. Jänner 1931.

Anläßlich des überaus schweren Verlustes, den die Kongregation durch das Ableben des hochwürdigsten Generalabtes Erzbischof Dr. P. Gregor von Govrik erlitten hat, bitte ich, namens des Präsidiums des Bundeskanzleramtes den Ausdruck der wärmsten Anteilnahme entgegenzunehmen.

Horicky

(Քարտուղար Արտաքին գործոց Նախ. Գրասենյակ) .

Wien, am 27. Jänner 1931.

Das Präsidium des Wiener Gemeinderates bittet, anläßlich des schweren Verlustes, den die Kongregation durch das Ableben ihres Generalabtes, des hochwürdigsten Herrn Erzbischofs Dr. Govrik, erlitten hat, der innigsten Teilnahme versichert zu sein.

Im Auftrage:

Jiresch, Obermagistratsrat.

Budapest, am 28. Jänner 1931.

Anläßlich des Ablebens Ihres hochangesehenen Erzbischofs Dr. v. Govrik, in dem

ich einen väterlichen Freund und Kompatrioten betrauerer, empfangen Sie mein innigstes Beileid.

Dr. L. Gopcsa,

St. V. Staatssekretär a. D.

Strebersdorf, den 29. Jänner 1931.

Das Provinzialat der Schulbrüder-Kongregation drückt der Mechitharisten-Kongregation das herzlichste Beileid aus zu dem schweren Schläge, den Sie durch den Tod des Generalabtes, des Hochw. Herrn Dr. P. Gregor v. Govrik, erlitten hat.

Br. Hyazinth, Provinzial.

Առաջնորդարան Հայոց

Հայկազ

Համար 1687 :

Հայկազ, 31 Յունուար 1931 :

Ուխտիդ ընդհանուր Արքայապետ, Արհապատիւ Տ. Գրիգոր Արքեպիսկոպոս Գովրիկեանի վախճանման լուրը խոր ցաւ պատճառեց մեզի: Երկար բազմաբարձուն եւ յոգնիլ չգիտցող բեղուն կեանք մը կը դադարէ այլեւս իր ազգային ու հոգեւոր պատգամները տալէ, բայց չի մեռնիր իր յիշատակը, ու չի մեռնիր իր գործունէութիւնը, երբ շատ են զայն շարունակողները:

Առաջնորդ Հայոց Բերիոյ

Արտաւագ Եպիսկոպոս Սիրմէեան:

Istituto delle Suore Armene dell'Immacolata Concezione

Roma.

Հումմ, 31 Յունուար 1931 :

... Ստուգիւ այդպիսի սրբակեանց ու պատուական Հօր մը ջերմ ազօթից մրմունջն երկնից օրհնութիւնը կը հրաւիրէ սրբավայրիդ եւ նորին ալեւոր ու պատկառելի ներկայութիւնն իսկ կերպիւ մը քաջաբերութիւն էր իր սիրայիլ հարազատ գաւակնորուն. այսու ամենայնիւ պէտք է համակերպիլ Վերնոյն ու կամայ եւ մաղթել յաւիտենական հանդիստ հանգուցելոյն:

Բոյր Թեոպիստէ Ալեքսանեան

Ընդհանրական Մեծաւորուհի Քերց Ա. Յ. :

Կեոյա, 31 Յունուար 1931 :

Սրտի մեծ ցաւով իմացայ Գերպ. Գերպ. Գրիգոր Վ. Գովրիկեան Արքայապետ մահը: Այս լուրը տիրեցուց ոչ միայն ամբողջ Հայաքաղաքիս Հայութիւնը, այլ նաեւ մասնաւորաբար զիս, որուն վերջին ձեռնագրեան ըլլալու ուրախութիւնն եւ պատիւն ունեցած էի:

Այս առթիւ կու գամ ցաւակցութիւնս յայննելու ամբողջ յարգելի Մխիթարեան Միաբանութեան, եւ մաղթելու որ Աստուած հանգիստ տայ Անոր հոգւոյն եւ արժանի յաջորդ մը Անոր Աթոռոյն:

Տ. Բարթուղիմէոս Շահին:

Neully sur Seine, 2 Փետրուար 1931 :

... Երա բարձր բարոյական յատկութիւններն, հայրենասիրական զգածումները, գործունէութիւնը՝ եկեղեցական եւ ազգային ասպարէզներում ա՛յնքան զնահատելի են եւ խորին յարգանք ներշնչող, որ բոլոր մարդիկ որոնք բախտ ունեցան հանդիպել նրա գործունէութեան հետ՝ պիտի ցաւին ամսուսան:

Կինս ու ես խնդրում ենք ընդունել մեր ամենամանկեղծ ցաւակցութիւնները: Հանդուցեալ Արքայապետ նման անձնաւորութիւններ անսպակաս լինին Ձեր Միաբանութեան եւ մեր Ազգին մէջ:

Իշխան Բօրիս Երկայնաբազուկ Արդուքեան:

Առաջնորդարան Հայոց

Գահիրէ:

Գահիրէ, 6 Փետր. 1931 :

Կը փութամ Ձեր Գեր. Հայրութեան եւ պատ. Միաբանութեանը ներկայացնել խորին ցաւակցութիւնս այս մեծ կորուստին համար:

Ձեմ մտոցած պատուական ծերունիքն եւ իր կոչումին արդիւնաշատ պաշտօնէն կրած քաղցր տպաւորութիւնս իր կեանքի այն պահուն զրեթէ, երբ մէկ սաքր արդէն դպած կը թուէր հանգերձեալի սեմին վրայ: Օրհնութիւն իր յիշատակին:

Կը մաղթեմ, որ Տէրը պարգեւէ արժանաւոր յաջորդ՝ իրմով եւ հանդ. Հ. Այսրենեանով պատուաւ արքայական աթոռին վրայ ի յարաւեւութիւն եւ պայծառութիւն ուսումնական եւ ազգօգուս Ուխտիդ:

Առաջնորդ Հայոց Եպիսկոպոսի

Թորգոմ Արքեպիսկոպոս:

Պր. Գալ. Ս. Կիւպէնկեան.

Paris, le 11 Février 1931.

... je m'empresse de vous adresser, à vous-même et pour votre très honorée Congrégation, toutes mes condoléances les plus sincères pour la mort de votre éminent prédécesseur...

C. S. Gulbenkian.

Անթիլաս, 10 Փետր. 1931 :

Կը փութամ անկեղծօրէն վշտակցել Ձեր պատուական Միաբանութեան՝ անոր երկու թանկագին կորուստներուն առթիւ:

Ողբացեալ Հ. Ա. Մատիկեանի վաղահաս մահը իրօք ցաւեցուց սիրտս: Երկիցս այցելած էր նա Անթիլաս, վա՛ր գործունեայ ոգւով, ընդունակ աշխատելու, այնպէս որ բոլորովին յանկարծակիի բերու զիս իր վախճանման լուրը: Իսկ Արքայապետ Գեր. Գ. Արքեպոս. Գովրիկեանի մահը, եթէ մարդկային կեանքի համար բազմալի բարձր հանգրուանի վրայ, ձէթը հասած ճրագի մը բնական շիջումն ալ նկատուի, բայց կը սաստկացնէ Միաբանութեանը սուգը:

Երկու ոյժեր, մին գործունեայ կեանքին կէտը, իսկ միւսը ատոր ծայրը, իրենց յաւատենական բաժանումով, խորունկ բաց մը կը թողուն ուսումնասէր Միաբանութեանդ փայլուն կաճատին մէջ:

Երկուքն ալ մշակները եղան հայագիտութեան, իւրաքանչիւրն իր մարզին մէջ. երկուքն ալ լուսապիծ աղօս մը կը թողուն իրենց ետին, մտաւոր աշխատանքի դաշտին վրայ. երկուքն ալ պատիւ կը բերեն Միաբանութեանդ, որուն կսկիծը կը զգամ, եւ կ'ազօթեմ որ աստուածային շնորհքով աւելի նոր ոյժեր հասնին՝ շարունակելու համար անոնց գործը աւելի՛ արդիւնաւորութեամբ...

Մնամ Աղօթարար Բարգէն Եպս.

Բուզարեշա, 19 Փետր. 1931 :

Հայ Մշակոյթի բարեկամներու ընկերակցութիւնը կը բաժնէ Ձեր սուգը Միաբանութեանդ Արքայապետ Գրիգոր Արքեպոս. Գովրիկեանի մահուան առթիւ եւ կը խնդրէ որ ընդունիք իր անկեղծ ցաւակցութիւնները

Ի դիմաց

Հայ Մշակոյթի բարեկամներու Ընկերակցութեան

Նախագահ՝ Յուսիկ Արքեպիսկոպոս:

Քարտուղար

Յ. Ճ. Սիրունի:

Պարիս, 19 Փետր. 1931:

Մեր սրտագին ցաւակցութիւնները Արբաճօր մահուան առթիւ. կը մաղթենք արժանաւոր յաջորդ մը

Զերդ միշտ

Յ. Կ. Բաւմանեան:

Պրագ, 28 Փետր. 1931:

Գերազանցաւ Արբաճօր մահուան առթիւ հաճեցէք ընդունել ցաւակցութիւններս:

Զարէի Զատէեան:

Այցեւորմաներով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնած էին ի մէջ այլոց՝

Le Nonce Apostolique. — p. c. Վիեննայի Առաքելական Նուիրակը Enrico Sibilla.

Karl Vaugoin (Զինուորական նախարար). — p. c.

Matthias Eldersch (Նախագահ Ազգ. խորհրդարանի). — p. c.

Bernhard Ellend (Սորհրդարանի անդամ). — p. c.

Dr. Max Frhr. v. Hussarek — bittet den ergebenen Ausdruck seines wärmsten und innigsten Beileids aus Anlaß des Ablebens des von ihm hochverehrten Erzbischofs Dr. P. G. von Govrik entgegenzunehmen. Leider bin ich am Dienstag, den 27. I. M., infolge des Besuches des Grafen Bethlen verhindert, den Trauerfeierlichkeiten beizuwohnen. R. i. P.

Prof. Dr. F. Kraelitz — bittet Euer Hochwürden, der Mechitharisten-Kongregation den Ausdruck seines innigsten und aufrichtigsten Beileids anlässlich des Hinscheidens ihres Generalabtes Erzbischofs Dr. v. Govrik gütigst übermitteln zu wollen.

Dr. Robert Neustadt (Բաղաքային առողջապահական վարչութեան անդամ) — erlaubt sich, der verehrten Mechitharistenkongregation sein herzlichtes Beileid auszusprechen.

Budapest, 1. Februar 1931.

Genehmigen Sie aus Anlaß des Hinscheidens Ihres Generalabtes, des Herrn Hochwürdigsten Dr. P. Gregor Govrik; den Ausdruck meines tiefgefühlten Beileids.

Papp János (Ներքրկան Սորհրդական):

August Kirsch (Սմբաւիր) Wien, erlaubt sich, der hochwürdigen Kongregation seiner aufrichtigen Teilnahme zu versichern.

Nos plus sincères condoléances.

La Société des Bollandistes (Bruxelles).

Univ.-Prof. Dr. C. Biehl (Wien) — bittet, den Ausdruck seiner wärmsten Teilnahme zum Ableben Ihres hochverehrten Generalabtes entgegenzunehmen.

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹ

Թի 1, 2

ՅՈՒՆՈՒԱՐ—ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԽԵ. ՏԱՐԻ 1931

ԵՂԻՉԷ ՂԱՐԳԱՊԵՏ

ԵՒ ԻՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆ ՏՆՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԲԵՆԵԿԵՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԹԵՐԹԻՆ

1. ՔԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔ

Կան ճշմարտութիւններ, զորոնք դժուար է խոստովանիլ. եւ կան խոստովանութիւններ, որոնց դժուար է հաւատալ: Առաջնոյն պատճառը յաճախ՝ ակնածութիւնն է, եւ երկրորդին հիմք կանխակալ կարծիքը:

Տարւոյս (1931) Յունուար 12ին ի Պարիս Նուպարեան Մատենադարանի մէջ բանաստեղծութիւն մ'ըրի Եղիշէի մասին: Նպատակս չէր դրուատիքն հիւսել հայ պատմագիրին, այլ ներկայացնել համառօտի իմ քննութիւններուս եզրակացութիւնը՝ անոր անձին եւ ժամանակին մասին: Հաղորդելու չատ բան ունէի, անհաճոյ ճշմարտութիւններ, բայց նկատելով, որ ներկայ հասարակութենէն շատերը չէին վարժած լսել ճշմարտութիւններ բանասիրական աշխարհէն, համարեցայ փափկանկատութեան հակառակ, պարզել իմ համոզումներս հրատարակելու:

Եղիշէ Հայոց պատմութեան փառապանծ դրուագի մը երկրին էր, հայ մատենագրութեան հռչակուած գէմքը, հայ լեզուի հոյակապ ուսուցիչը եւ վերջապէս Ազգէն բոլոր ժամանակ սիրուած եւ սքանչացուած հեղինակն Ե. դարու:

Այսպիսի համոզման դէմ յայտնել նորալուր ճշմարտութիւններ, Ե. դարու մատենագիրն է. դարու խմբագրիչ մը ներկայացնել, Վարդանանց պատերազմի (451) պատմագիրքը «Հայոց պատերազմի» (572) պատմութիւն հռչակել հաւատար էր պատճառել հիասթափութիւն ունկնդիրներուս եւ արթնցնել զայրոյթ նախապաշարունակութեամբ սրտերու մէջ: Այս պատճառաւ ալ թէեւ հարկ էի տեսած կանխաւ խնդրել

ունկնդիրներէս ներողամտութիւն, եթէ եզրակացութիւններս հնչուէին նորաձեւ, բայց եւ այնպէս համարած էի խոհեմագոյն առ ժամն ճշմարտութեան դուռն բանալ թերաբամ, լսելի ընել միայն կասկածներ Եղիշէի անձի եւ ժամանակի մասին, ընդհնամբել ալ ստուերներ Պատմութեան բովանդակութեան շուրջը, որպէս զի ընտելանան աչքերը լոյսին եւ ականջները նորալուր յայտնութիւններու:

Լսուեցայ հետաքրքրութեամբ: Բայց նկատեցի շուտով, որ ունկնդիրներէս ոմանք մնացին արդիւնքէն անբաւական, ուրիշներ հեռացան սրահէն յուսախար, եւ ինչպէս լսեցի յետոյ՝ նաեւ զայնթակղած: Լրագրութիւնը արձագանդեց տեղահեռութեան եւ զայրոյթի ձայներ. ունեցայ ընդդիմաբաններ հրատարակաւ եւ լրագրութեան մէջ: Աւանդութեան ջատագովները կ'արտայայտուէին յուզումնաւից: Ինչ որ ես եզրակացուցած էի տարիներ խորհելէ յետոյ, անոնք կը հերքէին գրչի մէկ հարուածով: Չեզան նաեւ զգօն, սպասելու այն ուսումնասիրութեան, որ խոստացուած էր հրատարակել «Հանդէս Ամսօրեայ»-ի մէջ, ուր մերձաւորները խնդրէր լայնագոյնս պարզուած պիտի տեսնէին իրենց առաջ եւ հեռաւորները պիտի թափանցէին յայտնուած մտքերու պատճառարանութեան: Բայց հրատարակագրութիւնը քննադատութիւն չէ եւ ոչ ալ յախուան բողոքները յարգանքի ցոյց դէպի մեր պաշտօնի նախնիները եւ անոնց մատենագրական ստեղծագործութիւնները:

Եղիշէ ստուեր կը ձգէր Ղազար Փարպեցու Պատմութեան վրայ. իր եւ Ղազարի անմիաբանութիւնը կը մթապնէր Ե. դարու երկրորդ եւ երրորդ քառորդի Հայոց (նաեւ Պարսից) պատմութիւնը. Եղիշէով սքանչելի Ղազարի հաւատարմութիւնը կ'ենթարկուէր կասկածի. Եղիշէ (ինչպէս երբեմն Մովսէս